

KZ-Gedenkstätte Neuengamme

Ausstellungen
Begegnungen
Studienzentrum

KZ-Gedenkstätte Neuengamme Jean-Dolidier-Weg 75 21039 Hamburg

List informacyjny z okazji końca roku do
byłych więźniów KL Neuengamme,
krewnych i członków rodzin oraz
Koła Przyjaciół Miejsca Pamięci

Dr. Detlef Garbe
Direktor

Telefon: 040 | 428 131 - 511
Telefax: 040 | 428 131 - 525
detlef.garbe@kb.hamburg.de

Hamburg, 11.12.2015

Szanowni Państwo, drodzy Przyjaciele,

kończący się właśnie rok 2015 obfitował w okrągłe rocznice: w maju minęło 70 lat od zakończenia wojny i wyzwolenia obozów koncentracyjnych. 10 lat upłynęło natomiast od otwarcia na historycznym terenie byłego obozu przekształconego Miejsca Pamięci oraz centrum studiów; na początku listopada przypadła natomiast 50 rocznica uroczystego odsłonięcia Międzynarodowego Pomnika w Neuengamme. Na zorganizowanym z tej okazji spotkaniu z członkami Senatu, które odbyło się w hamburskim ratuszu, były burmistrz, dr Henning Voscherau, oraz inni referenci przypomnieli, jak długą drogę musiano przebyć i ile przeciwności pokonać, zanim w Neuengamme upamiętniono ofiary i zanim mogło powstać miejsce nauki dla przyszłych pokoleń.

Na uroczystości rocznicowe w maju, zorganizowane dzięki wsparciu Wolnego Hanzeatyckiego Miasta Hamburg i Rządu Federalnego, przybyło nie tylko kilkuset członków rodzin więźniów z Europy i zza oceanu, ale również 50 byłych więźniów obozu koncentracyjnego Neuengamme. Najmłodszy z nich miał 84, najstarszy – 101 lat. Wielu ocalałych, którzy ze względów zdrowotnych nie mogli przybyć osobiście – na przykład z Australii czy Stanów Zjednoczonych – miało możliwość obejrzenia bezpośredniej transmisji w Internecie. Główną przemowę miał wygłosić Victor Malbecq z Belgii – od 1990 roku wiceprzewodniczący, a od 2013 roku przewodniczący Amicale Internationale KZ Neuengamme (Międzynarodowy Komitet, AIN). Jednak los chciał inaczej. Ten wojownik o zachowanie pamięci zmarł na kilka tygodni przed uroczystością. Jego testament pozostaje jednak wiecznie żywy. W listopadzie AIN wybrał jego następcę – został nim ambasador w stanie spoczynku Jean-Michel Gaussoz z Francji. Jest on synem Jeana Michela Josepha Gaussoza, który zmarł pod koniec kwietnia 1945 roku w podoboże Wöbbelin. Jest on zatem pierwszym przedstawicielem drugiego pokolenia, stojącym na czele AIN. W jego pracy wspiera go także były więzień – Janusz Kahl z Polski, który pełni funkcję jednego z wiceprzewodniczących.

Obok spotkań ze Świadcami Historii najważniejszymi wydarzeniami 70. rocznicy były: międzynarodowe spotkanie młodzieży „Remember Bullenhusen Damm” z udziałem młodych ludzi z Radomia, Eindhoven, Paryża, Messyny i Hamburga; oraz konferencja „Ofiary i miejsca „akcji odwetowej” w okupowanej Europie” („Opfer und Orte von ‚Vergeltungsaktionen‘ in den besetzten Gebieten Europas”), a także kolejna edycja Forum „Przyszłość Pamięci” („Zukunft der Erinnerung”), w którym uczestniczyli przedstawiciele drugiego i trzeciego pokolenia. Jego rezultaty zaprezentowane zostały na blogu „Reflections on Family History Affected by Nazi Crimes” (<http://rfhabnc.org/>),

który ma także służyć wspieraniu żywego dialogu pomiędzy bliskimi więźniów. Kolejną edycję Forum planujemy zorganizować także podczas uroczystości rocznicowych w maju 2016 roku.

Wspomniana wyżej konferencja nawiązywała do prezentowanej w tym roku w ratuszu wystawy pt. „Deportowani do KL Neuengamme. Akcje karne Wehrmachtu i SS w okupowanej Europie” („Deportiert ins KZ Neuengamme. Strafaktionen von Wehrmacht und SS im besetzten Europa“), którą dopełniał obszerny program towarzyszący. Ekspozycję, przygotowaną we współpracy ze związkami byłych więźniów z Meensel-Kiezegeg (Belgia), Murat (Francja) i Putten (Holandia), można było zwiedzać w dniach 15.1. - 6.2.2015 roku.

Rok 2015 wypełniały także liczne inne aktywności. Miejsce Pamięci przeprowadziło łącznie 280 seminariów, projektów i imprez, oraz ponownie włączyło się do akcji „Długa Noc Muzeów” („Lange Nacht der Museen“) oraz „Dzień Otwartego Pomnika” („Tag des Offenen Denkmals“). Wraz z rosnącą liczbą zwiedzających, która pod koniec roku będzie prawdopodobnie wynosić (nie wliczając filii) ponad 100.000, rośnie liczba osób, korzystających z naszej oferty pedagogicznej, skierowanej do klas szkolnych i grup zorganizowanych. Miejsce Pamięci jest drugą instytucją, do której najczęściej kierowane są zapytania dot. zajęć z zakresu pedagogiki muzealnej (na pierwszym miejscu jest hamburska Kunsthalle).

Bardzo cieszymy się, że pod koniec roku chęć długotrwałej współpracy z Miejscem Pamięci zadeklarowały dwie instytucje zatrudnienia („Elbe-Werkstätten“ i „Sprungbrett“). Będą one wspierać nas w pracach służących utrzymaniu terenu, zaangażują się w wsparcie pracy kawiarni, a w późniejszym czasie prawdopodobnie także w zapewnienie zaopatrzenia grup seminaryjnych.

Ponownie zaangażowaliśmy się również w przedsięwzięcia wystawowe i projekty zmiany wystaw stałych innych miejsc pamięci, szczególnie tych, zlokalizowanych na terenie byłych podobozów Neuengamme. Uczestniczyliśmy także w przygotowaniu miejsca pamięci, poświęconego dezenterom i innym ofiarom narodowosocjalistycznego sądownictwa wojskowego, które zostało odsłonięte w dniu 24 listopada na placu Stephansplatz w centrum Hamburga.

Wśród publikacji, przygotowanych w tym roku przez Miejsce Pamięci, należy szczególnie wspomnieć 16 tom z cyklu „Przyczynki do historii narodowosocjalistycznych prześladowań w Północnych Niemczech“ pod tytułem „Miejsca Pamięci i polityka pamięci“ („Gedenkstätten und Geschichtspolitik“) oraz broszurę dot. wystawy „Deportowani do KL Neuengamme. Akcje karne Wehrmachtu i SS w okupowanej Europie” („Deportiert ins KZ Neuengamme. Strafaktionen von Wehrmacht und SS im besetzten Europa“), przygotowaną przez Katharinę Hertz-Eichenrode; a także materiały dla nauczycieli i uczniów „Pozbawienie praw, opór i deportacja 1933 – 1945 oraz przyszłość pamięci w Hamburgu“ („Entrechtung, Widerstand, Deportation 1933-1945 und die Zukunft der Erinnerung in Hamburg“), stworzone we współpracy z dr. Oliverem von Wrochem, Fundacją Körbera i Krajowym Instytutem Kształcenia Nauczycieli i Rozwoju Szkół (Landesinstitut für Lehrerbildung und Schulentwicklung). Pod koniec roku ukazał się również pierwszy numer nowego czasopisma „Obozy Koncentracyjne. Studia nad historią terroru narodowosocjalistycznego” („Konzentrationslager. Studien zur Geschichte des NS-Terrors“), wydawanego przez Kółko Miejsca Pamięci Obozów Koncentracyjnych (Arbeitsgemeinschaft der KZ-Gedenkstätten), pod redakcją prof. dr. Güntera Morscha i moją. Pierwsze wydanie jest poświęcone tematowi „Zbrodnie wojenne pomiędzy chaosem upadku a programem zagłady“.

Dziękuję Państwu bardzo, że również w tym roku mogliśmy liczyć na Państwa ogromne wsparcie. W imieniu własnym oraz wszystkich pracowników życzę Państwu Świąt pełnych refleksji, a w 2016 roku wszystkiego dobrego, zdrowia i pokoju. Z serdecznymi pozdrowieniami

dr Detlef Garbe